

ВЕРЕСЕНЬ

У вересні відзначається:

- **110 років** від заснування приватного Фребелівського педагогічного інституту (Київ, 1907–1920), що готував керівників і вихователів дошкільних закладів, учителів початкових шкіл, педагогічних працівників позашкільних закладів.
- **100 років** від выходу журналу „Книгарь” (Київ, 1917 – 1920), першого українського критико-бібліографічного часопису товариства „Час”.
- **100 років** від выходу педагогічного журналу „Вільна українська школа” (ВУШ, 1917–1919), органу Всеукраїнської вчительської спілки за редакцією відомих педагогів та освітніх діячів – О. Дорошкевича (голова), К. Лебединцева, О. Музиченка, В. Підгаєцького, С. Русової, Я. Чепіги, С. Черкасенка та ін.
- **45 років** від створення (1972) Європейського центру із вищої освіти ЮНЕСКО-СЕПЕС з метою сприяння співробітництву в галузі вищої освіти між державами. Центр розташований у палаці Крецулеску (Румунія).

1.09 – День знань.

– 135 років від дня народження Дмитра Аполлінарійовича Рожанського (1882–1936).

Український і російський учений-фізик, член-кореспондент АН СРСР, засновник першої школи радіофізиків у Харківському університеті. Автор наукових праць із питань електричних розрядів у газах, радіофізики, радіолокації.

2.09 – 1945 – підписано Акт про беззастережну капітуляцію Японії. Закінчення Другої світової війни.

– 175 років від дня народження Климентія Миколайовича Ганкевича (1842–1924).

Український мовознавець, філософ, педагог, дослідник наголосів і народної етимології в українській мові, учитель гімназій Перемишля, Станіслава, Чернівців, викладач Чернівецького університету, співробітник періодичних видань Східної Галичини. Автор праць „Про систему наголошення в грецькій та українській мовах”, „До питання вивчення українського наголосу”, рецензій на праці з україністики. Основні завдання філософії вбачав у примиренні науки з релігією, rozumu з вірою.

– 140 років від дня народження Фредеріка Содді (1877–1956).

Англійський радіохімік, іноземний член-кореспондент АН СРСР, викладач фізичної хімії і теорії радіоактивного розпаду в університеті Глазго, професор Оксфордського університету, один із засновників (з Е. Резерфордом) теорії радіоактивного розпаду. Лауреат Нобелівської премії (1921) з хімії.

6.09 – 120 років від дня народження Івана Кіндратовича Микитенка (1897–1937).

Український письменник, драматург, публіцист, секретар правління СП України. Автор оповідань, повістей „Брати”, „Вуркагани”, роману „Ранок”, п'єс „Диктатура”, „Справа честі”, „Як сходило сонце”, сатиричної комедії „Соло на

- флейті”, книг публістики „Голуби миру”, „Тринадцята весна” та ін.
- 8.09 – **Міжнародний день письменності.**
- 9.09 – **280** років від дня народження **Луїджі Гальвані** (1737–1798).
Італійський фізіолог, один із засновників учення про електрику, основоположник електрофізіології, професор Болонського університету, дослідник електричних явищ у живих організмах. З ім’ям ученого пов’язані поняття „галванізація», „галванометр”, „галваномагнітні явища” тощо.
- **125** років від дня народження **Сергія Степановича Смеречинського** (1892–1954).
Український філолог, поет, архівіст, бібліограф, дослідник синтаксису української мови, учитель шкіл Вінниці, працівник Подільської архівної комісії (Вінниця), згодом Кабінету виучування Поділля, перекладач французьких поетів (знав 16 мов). Автор праць „Нариси з української синтакси”, „Куди йде українська мова” та ін.
- **105** років від дня народження **Федора Юрійовича Маківчука** (1912–1988).
Український письменник, гуморист, публіцист, журналіст, заслужений працівник культури УРСР, головний редактор журналу „Перець” (40 років). Автор творів різних жанрів, зокрема, книжок „Здоровенькі були”, „І сміх, і гріх”, „Замужем і вдома”, збірок творів для дітей „Пушок і Дружок” та „Зустріч друзів” (написаних з П. Глазовим). Лауреат республіканської премії імені Я. Галана (1967).
- 10.09 – **145** років від дня народження **Володимира Клавдійовича Арсеньєва** (1872–1930).
Російський географ, етнограф, мандрівник-дослідник і письменник, учасник наукових експедицій на Далекий Схід, Камчатку. Автор науково-художніх творів „У нетрях

- Уссурійського краю”, „В горах Сіхоте-Аліня”, „Дерсу Узала” та ін.
- 11.09 – **155 років** від дня народження **О’Генрі** (справж. – Вільям Сідні Портер, 1862–1910).
Американський письменник, гуморист, карикатурист, майстер гостросюжетної новели з несподіваним закінченням, редактор, видавець і художник газети „Роллін Стоун”. Автор понад 600 оповідань, скетчів, гуморесок, сатиричної книжки „Королі і капуста”, збірок „Шляхетний шахрай”, „Ділові люди”, „Чотири мільйони” та ін.
- 15.09 – **105 років** тому (1912) у Львові вийшов перший номер журналу „Учительське слово”, заснованого Товариством освітня Галичини й Буковини „Взаємна поміч українського вчительства” (ВПУВ). Часопис став трибуною загалу українського народного вчительства і висвітлював діяльність товариства, роботу і стан бібліотек, освітні й шкільні проблеми, вів боротьбу за права української народної школи (часопис виходив до 1935 р.).
– **140 років** від дня народження **Олени Львівни Кульчицької** (1877–1967).
Український живописець і графік, професор, педагог, народний художник УРСР, викладач малювання в гімназіях Львова і Перемишля, професор Львівського поліграфічного інституту. Автор картин „Діти на леваді”, „Жнива”, ілюстрацій до творів М. Коцюбинського, І. Франка, інших письменників. Лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1967).
- 18.09 – **265 років** від дня народження **Андрієна Лежандра** (1752–1833).
Французький математик, член Паризької АН, учений у галузі геодезичних вимірювань, тригонометрії, математичного аналізу, теорії чисел. Автор підручника з елементарної геометрії „Початки геометрії”, в якому здійснив алгебраїзацію та арифметизацію геометрії, а також

увів елементи вчення про симетрію. За зразком підручника вченого створювалися всі підручники з елементарної геометрії.

– **210 років** від дня народження **Карела Славоміла Амерлінга (1807–1884)**.

Чеський педагог, філософ, лікар, природознавець, послідовник філософських ідей Я. А. Коменського, прихильник принципу єдиної школи, пропагандист жіночої освіти, ідеї слов'янської єдності, директор першої педагогічної школи у Празі, керівник першого чеського виховного закладу для дітей із затримкою психічного розвитку. Автор проекту реформи народної освіти в країні, навчально-методичних та наочних посібників для народних шкіл.

20–23.09 – **100 років** тому (1917) відбувся Перший Всеукраїнський з'їзд „Просвіт”, почесним головою якого обрано М. Грушевського. З'їзд закликав до боротьби з неграмотністю, українізації шкіл і запровадження обов'язкової шкільної освіти.

21.09 – **110 років** тому (1907) у Харкові організовано Вищі жіночі курси, що стали першим жіночим університетом.

22.09 – **115 років** від дня народження **Андрія Петровича Медушевського (1902–1977)**.

Український мовознавець, педагог, доктор педагогічних наук, професор, викладач і завідувач кафедри української мови Київського педагогічного інституту імені М. Горького. Автор посібників для вищих навчальних закладів із сучасної української літературної мови, „Методики викладання української мови в середній школі”, співавтор шкільногопідручника „Українська мова. Ч. 2. Синтаксис” (10 видань).

24.09 – **120 років** від дня народження **Андрія Ілліча Зільберштейна (1897–1984)**.

Український педагог, фахівець у галузі дидактики, історії

- педагогіки, вищої школи, відмінник народної освіти, завідувач кафедри педагогіки і психології, професор Харківського державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди, редактор журналу „Шлях освіти”. Автор праць із проблем активізації пізнавальної діяльності школярів і студентів, історії педагогіки, проблемного навчання й використання наочності в навчанні.
- (ін. 11.09) – **105 років** від дня народження **Дмитра Васильовича Ткача (1912–1993)**.
- Український письменник, головний редактор видавництва „Молодь”, директор видавництва „Веселка”. Автор творів для дітей і дорослих, зокрема, морських оповідань і повістей „Моряки”, „Спокійне море”, „Генуезька вежа”, трилогії „Плем'я дужих”, роману „Помста Сапунгори” та ін. Лауреат премії імені Лесі Українки (1981).
- 25.09 – **120 років** від дня народження **Вільяма Фолкнера (1897–1962)**.
- Американський письменник, викладач літератури в університеті штату Віргінія, учасник Міжнародної письменницької конференції в Бразилії (1954). Автор романів „Сарторіс”, „Галас і шаленство”, „Святилище”, „На смертному одрі” та ін. Лауреат Нобелівської премії (1949) з літератури.
- 26.09 – **Європейський день мов.**
- 27.09 – **125 років** від дня народження **Михайла Пилиповича Кравчука (1892–1942)**.
- Український математик, педагог, громадський діяч, академік АН УРСР, учасник розбудови національної школи в роки визвольних змагань, викладач Київського університету, учительських українських гімназій, організатор першої в Україні математичної олімпіади школярів (1935). Автор праць з історії математики, підручників для вищих навчальних закладів, навчальних програм для вищої та середньої шкіл, упорядник словника

- математичних термінів для середньої школи.
- 28.09 – **65 років** тому (1952) у Полтаві відкрито літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського.
- 28.09 – **1918** – народився **Василь Олександрович Сухомлинський** (1918–1970).
Видатний український педагог-гуманіст, учитель, дитячий письменник, член-кореспондент АПН РРФСР, СРСР, заслужений учитель УРСР, Герой Соціалістичної Праці, директор Павліської середньої школи, що на Кіровоградщині. Автор творів „Серце віддаю дітям”, „Народження громадянина”, „Листи до сина”, оповідань і казок для дітей.
- 30.09 – **Всеукраїнський день бібліотек.**